

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра журналістики

Дипломна робота
магістра

з теми:

Висвітлення інклюзивної тематики на популярних телеканалах України

Виконала: студентка 2 курсу групи Zh1-M18
спеціальності 061 Журналістика
за освітньою програмою Журналістика
Голуб О.С.

Керівник: **Волковинський О.С.**, доктор
філологічних наук, професор кафедри
журналістики

Кам'янець-Подільський – 2019 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНВАЛІДНІСТЬ». ІНКЛЮЗИВНІ СТЕРЕОТИПИ ТА БАР'ЄРИ.....	7
1.1 Історіографія вивчення поняття «інвалідність».....	7
1.2 Інклюзивні бар'єри (фізичний, матеріальний, емоційний, інформаційний тощо).....	11
1.3 Правила висвітлення інклюзивної тематики на телебаченні.....	15
ВИСНОВОК ДО ПЕРШОГО РОЗДІЛУ.....	23
РОЗДІЛ 2. КОНСТРУЮВАННЯ ОБРАЗУ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ПОПУЛЯРНИМИ УКРАЇНСЬКИМИ ТЕЛЕКАНАЛАМИ («1+1», «ІСТV» «СТБ», «Україна»).....	24
2.1 Питання інклюзії у новинних випусках українських телеканалів.....	25
2.2 Образ людини з інвалідністю у телепередачах й ток-шоу як спосіб підвищення рейтингу телеканалу (на прикладі телеканалу «Україна»)	39
2.3 Дотримання/Недотримання журналістських стандартів при висвітленні інклюзивної тематики українськими телеканалами.....	53
ВИСНОВОК ДО ДРУГОГО РОЗДІЛУ.....	68
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72
ДЖЕРЕЛА ФАКТОЛОГІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ.....	79

ВСТУП

У добу глобального споживання, наукових і технічних відкриттів в палітрі семантичних відтінків стає важче розрізнити справжні смисли і цінності. Телебачення як один з провідних засобів масової інформації відіграє ключову культуроформуючу роль, що допомагає глядачеві зробити вибір в просторі запропонованих цінностей навколишнього світу за допомогою сформованої відображеної реальності. У контексті процесів візуалізації, властивих вектору розвитку сучасної інклюзії, саме телебачення з його специфічним набором засобів вираження стає основним каналом трансляції суспільству соціокультурних цінностей, в тому числі й тих, що стосуються людей з інвалідністю.

Історично для України так склалося, що людей з інвалідністю ще з часів Радянського Союзу приховували. Або не хотіли про них говорити. Соромилися, боялися, прагнули забути, виселяли на периферію життя, фактично замикаючи в спеціальних установах або змушуючи безвилазно сидіти в своїх квартирах через відсутність адаптаційного середовища для них. Тобто життя людей з інвалідністю направлялося в те русло, яке було зручніше для держави. Держави, в якій відношення до будь-якої людини було утилітарним, а економіка – економною.

Нині ситуація змінилася кардинально. Тепер люди з інвалідністю – це об'єкт всенародного жалю, це так званий тренд для піару чиновників, засобів масової інформації, бізнесменів, волонтерів та благодійних установ. Сучасні українські ЗМІ яскраво підтверджують цей факт, часто висвітлюючи осіб з інвалідністю у співчутливому світлі. Телеканали у своїх сюжетах показують, що до таких людей ставляться як до об'єктів опіки, оскільки вважається, що вони самі не можуть про себе подбати.

Актуальність теми дослідження полягає в необхідності виявлення того, як описуються реалії інклюзивної тематики вітчизняними телеканалами. Адже роль ЗМІ полягає в регуляції та коригуванні стосунків між громадянами і державними інститутами, а відтак журналісти не повинні висвітлювати певних осіб чи певні події, якими живе суспільство у суб'єктивному світлі. Для успішної реалізації цієї мети ЗМІ повинні бути обізнаними у інклюзивній тематиці, а головне – вільними і незалежними від владних структур.

Медичний підхід до людей з інвалідністю неминуче призводить до того, що вони ізолюються від суспільства. Якщо їх і реабілітують, то тільки для того, щоб дати можливість працювати серед таких же, як і вони. Тобто зустрічі людини з інвалідністю і звичайної людини в реальності не відбувається. Зате відбувається у телесюжетах, де журналісти замість об'єктивного намагаються прибіднити людину і вкотре нагадати їй, що вона не така як всі і що потребує допомоги. Те, що ми маємо зараз у вигляді дитячих будинків-інтернатів для дітей з інвалідністю або психоневрологічних інтернатів для дорослих, – наслідки медичного підходу.

Усе може бути не так, якщо в державі дотримуються соціального підходу до людей з інвалідністю. Вони стають суб'єктами життя, а суспільство починає саме пристосовуватися до їхніх потреб і пристосовувати під них навколишнє середовище. У такому середовищі особи з інвалідністю не стають засобом так званого «хайпу» для журналістів, на якому, наприклад, телеканали забезпечують собі високі рейтинги.

Теоретична і практична значущість проблеми, її недостатнє висвітлення в науково-методичній літературі зумовили вибір теми дослідження: «Висвітлення інклюзивної тематики на українських телеканалах».

Мета дослідження – визначити специфіку висвітлення інклюзивної тематики у матеріалах телеканалів «1+1», «Україна», «ICTV» та «СТБ», виявити особливості подачі цих матеріалів у різних жанрах.

Для реалізації визначеної мети необхідно виконати такі завдання:

- розкрити особливості інклюзивної тематики;
- детально розглянути структуру і проблематику матеріалів обраних телеканалів;
- проаналізувати особливості висвітлення матеріалів інклюзивної тематики обраними телеканалами.

Об'єктом дослідження є матеріали телеканалів «1+1», «Україна», «ICTV» та «СТБ». Хронологічні рамки, обрані для дослідження: вересень 2018 року – серпень 2019 року, оскільки на цей період припадає пік подачі інформації на інклюзивну тематику.

Предметом дослідження є особливості висвітлення інклюзивних тем у матеріалах телеканалів «1+1», «Україна», «ICTV» та «СТБ», проблематика і структура сюжетів, які окреслюють інклюзію в Україні.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використано комплекс теоретичних та емпіричних методів:

- семантичний аналіз – для опрацювання тематично-проблемного наповнення телеэфірів;
- метод контент-аналізу – для виявлення елементів, які використовуються в матеріалах журналістів;
- метод класифікації – дозволяє структурувати отримані дані;
- метод типології – дає змогу впорядкувати результати дослідження;
- емоційно-лексичний аналіз – дає змогу оцінити емоційну насиченість тексту на телепросторі України, структуру оцінки за найбільш значущими емоційно-оцінними критеріями, а отже, визначити емоціогенність журналістських матеріалів;
- фоно- і кольоросемантичний аналіз дає можливість проаналізувати «фон» телесюжетів: відеоряд, фонетичні складові, колірні, асоціативні та інші компоненти;

- контент-моніторинг – для проведення аналізу інформаційних потоків новинних сюжетів: враховуючи не лише зміст новини, а й відеоряд, яким вона супроводжується;
- метод порівняння – для зіставлення і виявлення схожих і відмінних рис у дотриманні принципу об'єктивності на різних телеканалах.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. У дипломній роботі магістра проведено комплексний аналіз наукових напрацювань сучасної української тележурналістики, а також здійснено порівняння найбільш популярних телеканалів України за окресленою проблематикою.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження можуть бути використані у працях, що присвячені дослідженням українських телеканалів, а також при написанні наукових робіт студентів.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дипломної роботи магістра доповідалися на щорічних науково-практичних конференціях здобувачів вищої освіти та молодих вчених на базі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. За матеріалами дослідження здійснено публікацію «Висвітлення інклюзивної тематики в українських ЗМІ» у збірнику наукових робіт студентів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка «Філософ-і-я».

Теоретичною та методологічною основою дослідження є наукові праці, які аналізують інклюзивну тематику в різних аспектах, а також праці, які розглядають телебачення як засіб масової інформації. Орієнтиром в дослідженні цієї теми стали такі праці: «Телевизионные новости: happy end обязательен» В. Коломієць [33], «Інклюзивна освіта: реалії та перспективи» А. Колупаєвої [34], «Реальність мас-медіа» Н. Луман [49] та ін.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів із підрозділами, висновків до кожного розділу, загальних висновків і списку використаних джерел, що містить 73 позиції, списку джерел фактологічного матеріалу, що містить 28 позицій. Обсяг роботи – 80 сторінок.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження ми дійшли наступних висновків.

Попри зміни на законодавчому рівні і зацікавленість у досліджуваній проблематиці міжнародних організацій, медіа-сфери та окремих журналістів, у сучасному медіа-полі залишаються та продовжують з'являтися непрофесійні матеріали. Вони формують в аудиторії негативне сприйняття образу осіб з інвалідністю через низку факторів, серед яких основними є такі:

- передача власних позицій і упереджень журналіста у свідомий чи несвідомий спосіб;
- незнання журналістом законодавчих й етичних норм;
- бажання привернути увагу аудиторії до певного матеріалу, зокрема з маніпуляційною метою;
- узагальнення образу через деперсоніфікацію.

Основні стратегії висвітлення образу людини з інвалідністю в сучасних медіа:

- апеляція до почуття жалю, приниження журналістом героя публікації;
- надмірна героїзація;
- невмотивована апеляція до інвалідності;
- використання мови ворожнечі, від її так званих «м'яких форм», які підкреслюють «інакшість» і використовують стереотипи до форм прямої ненависті, агресії й дискримінації.

Для створення якісного медіа продукту та зміни ситуації необхідне дотримання стандартів журналістики, а також етичних і моральних норм. Важливим є абстрагування власної особистості журналіста від теми а також бажання продукувати якісний контент, не ставлячи в пріоритет рейтинги, скандальність або наживу.

Безперечним виходом з такої ситуації має стати використання журналістами мови «people first language», тобто мови, в якій на першому місці завжди є людина, замість найлегшого шляху експлуатації стереотипів, штампів і ярликів.

Медійники мають використовувати коректну мову. Так, наприклад, слова «інвалід» чи «неповносправний» – некоректні. Краще говорити «людина з інвалідністю». До некоректних висловлювань належать і «людина з обмеженими можливостями», адже можливості всіх людей так чи інакше обмежено. Навіть більше, часто ці можливості обмежує саме середовище проживання.

Детально розглянувши структуру та проблематику матеріалів обраних телеканалів, а також проаналізувавши особливості висвітлення матеріалів інклюзивної тематики варто зазначити, що серед найпоширеніших стереотипів, які формують популярні українські телеканали, про людей з інвалідністю можна виокремити:

- люди з інвалідністю – нещасні, неприємні, хворі, неспроможні або злі;
- люди з інвалідністю не мають майбутнього і є тягарем для своїх сімей, суспільства;
- люди з інвалідністю – особливі, герої, надзвичайні;
- люди з інвалідністю не цікавляться нічим, окрім своєї хвороби, не ведуть самостійного, активного способу життя;
- у людей з інвалідністю інші інтереси, світосприйняття, інші життєві цінності;
- людям з інвалідністю комфортніше та простіше спілкуватися між собою.

Таким чином, маніпулюючи своєю аудиторією, ЗМІ формують хибний образ людей з інвалідністю, представляючи їх суспільству як об'єкти цікавості, насильства, глузувань, зла, сексуальної неповноцінності та ін.

У такому медійному контексті ці стереотипи стосовно певної групи людей призводять до того, що громада менш прихильно чи зневажливо ставиться до людини, яка представляє цю групу. Тут ідеться про упередження – узагальнену негативну установку до людей з певними ознаками або людей, які належать до певних груп, часто, але не завжди відмінних від тієї групи, до якої належимо ми самі.

Іншими словами, якщо стереотип – це оцінка, то упередження – це негативне судження, установка до дії. Коли вони стають основою поведінки стосовно людини чи групи людей, це може призвести до дискримінації. А дискримінація – це вже дія (або бездіяльність) або поведінка, яка порушує права людини чи групи людей через упередження щодо певної їх ознаки.

Збалансовані медійні тексти, у яких висвітлюють проблеми людей з інвалідністю, допоможуть:

- підвищити обізнаність суспільства про бар'єри, з якими зіштовхуються люди з інвалідністю;
- відійти від стереотипного мислення;
- зменшити негідне ставлення та поведінку;
- сприяти поширенню інформації про внесок у громаду та потенціал людей з інвалідністю;

унеможливити дискримінацію та порушення прав людей з інвалідністю в українському суспільстві.

Відповідальність журналістів – говорити про створення справедливих умов, доступність, застосування принципів універсального дизайну, вирішення проблем не конкретної людини, а суспільства. Основне правило ЗМІ у роботі з людьми з інвалідністю – героями журналістського матеріалу, експертами з будь-якого питання (а не лише з інвалідності), колегами у повсякденній роботі – ставитися до них як до повноправних громадян, з повагою до їхніх прав і гідності. Люди з інвалідністю – нічим не кращі і не гірші від усіх інших людей. Усі різні – усі рівні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артамонова І. М. Роль, параметри й функції масової аудиторії в нових комунікаційних моделях. *Держава та регіони. Соціальні комунікації*. 2013. № 2. С. 4–9.
2. Б
3. ахтин М. М. Эстетика словесного творчества : монография. Москва : Искусство, 1979. 445 с.
4. Беккер Г., Босков А. Современная социологическая теория в ее преемственности и изменении : монография. Москва : Изд-во иностранной литературы, 1961. 882 с.
5. Борецкий Р. А. Информационные жанры телевидения : монография. Москва : Прогресс, 1989. 92 с.
6. Бріскін Ю. Оздоровча і спортивна робота з неповносправними : монографія. Львів : Вид. Т.Сорока, 2004. 27 с.
7. Вебер М. Избранные произведения : монография. Москва : Прогресс, 1990. 880 с.
8. Волгіна О. М. Соціальний супровід людей з інвалідністю на робочому місці : посібник. Київ : Ваіте, 2018. 36 с.
9. Галлер М. Репортаж : навч. посіб. / пер. з нім. В. Климченко, В. Олійник. Київ : Академія Української Преси, 2011. 348 с.
10. Голядкин Н. А. История отечественного и зарубежного телевидения : монография. Москва : Аспект–Пресс, 2011. 190 с.
11. Грибальський Я. В. Гендерний аудит доступності : методичні рекомендації. Київ, 2018. 72 с.
12. Грюниг Дж. Сообщение – отношение – поведение: коммуникация : монография. 1982. С. 163–300

13. Державна соціальна програма забезпечення рівних прав можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Кабінет Міністрів України. Київ, 2018. 30 с.
14. Дефектологічний словник : навчальний посібник / за ред. В.І. Бондаря, В. М. Синьова. Київ : «МП Леся», 2011. 528 с.
15. Доступність є важливою? Чому. *Нац. Асамблея людей з інвалідністю України*. Київ, 2012. 22 с.
16. Дроздова Н.В. Семейное воспитание детей с нарушениями речи : метод. пособие. Минск : БГПУ, 2006. 38 с.
17. Дуков Е. В. Формат или ценности? *Наука телевидения*. Москва, 2008. С. 25–27.
18. Европейская классификация телевизионных и радио программ (*EBU System*). Женева, 2007. 40 с.
19. Загурська С. М. Феномен масової свідомості та способи його реалізації. *Держава та регіони. Соціальні комунікації*. 2013. № 2. С. 10–15
20. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» : станом на 20 січ. 2018 р. / Верховна Рада України. Київ : Парлам. вид-во, 2018. 189 с.
21. Закон України «Про телебачення і радіомовлення». *Україна: інформація і свобода слова*. Київ : Молодь, 1997. С. 111–139.
22. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості : підручник. Львів : ПАІС, 2004. С. 28
23. Ильченко С. Н. Отечественное телевидение постсоветского периода: история, проблемы, перспективы. Санкт-Петербург : ИВЭСЭП, 2008. 182 с.
24. Ильченко С. Н. Современные аудиовизуальные СМИ: новые жанры и формы вещания. Санкт-Петербург : Роза мира, 2006. 86 с.

- 25.История мировой журналистики : монография / Беспалова А. Г. и другие. Ростов-на-Дону, 2003. 344 с.
- 26.Інвалідність та суспільство. Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні»: навч. посібник / Л. Ю. Байда та ін. Київ, 2012. 216 с.
- 27.Інклюзивна школа: особливості організації та управління : навч. посібник / А.А. Колупаєва та ін. ; за ред. Л.І. Даниленка. Київ : Самміт книга, 2007. 128 с.
- 28.Капська А.Й. Соціальна педагогіка : підручник. 4-те вид. виправ. та доп. / за ред.проф. А.Й. Капської. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 488 с.
- 29.Качкаева А. Г. Жанры и форматы современного телевидения. *Последствия трансформации. Вестник Московского университета.* 2010. №10. С. 40–47.
- 30.Кемарская И. Н. Формат и телесценарий. *Журналист.* 2009. № 6. С. 40.
- 31.Кемарская И. Н. Формат как способ позиционирования программы. *Вестник Московского университета. Серия 10. Журналистика.* 2010. № 10. С. 65–70.
- 32.Ким М.Н. Жанры современной журналистики : монография. Санкт-Петербург. 2004. С. 78–85
- 33.Коломиец В. П. Телевизионные новости: harpu end обязательен. *Между спросом и предложением: В 2 т. Т. 1.* Москва, 2007.
- 34.Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. Київ : «Самміт-Книга», 2009. 272 с.
- 35.Конвенція ООН про права інвалідів. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН №61/106, прийнята на шістдесят першій сесії ГА ООН 2006 року. Київ : Національна Асамблея інвалідів, 2008. 48 с.

36. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. *Нац. Асамблея людей з інвалідністю України*. Київ, 2017. 64 с.
37. Коноплева А.Н., Лецинская Т.Л. Интегрированное обучение детей с особенностями психофизического развития : монография. Минск : НИО, 2003. 232 с.
38. Корконосенко С. Г. Социология журналистики : учебное пособие для студентов вузов. Москва : Аспект Пресс, 2004. 318 с.
39. Красномовец В.А. Інвалідність: відображення соціального явища у теоретичних поняттях у контексті людського розвитку. Вісник Прикарпатського університету. Серія «Економіка». 2009. №9. С. 15–21
40. Крупський І. В. Цензура й українські ЗМІ: історія та сучасність. *Держава та регіони. Соціальні комунікації*. 2013. № 2. С. 87
41. Кузнецов Г. В. Ток-шоу: неизвестный жанр. *Так работают журналисты телевидения*. Москва, 2004. 396 с.
42. Кунанець Н. Е. Інформаційно-бібліотечне обслуговування користувачів з особливими потребами: історія та сучасність : монографія. Львів : Галицька вид. спілка, 2013. 440 с.
43. Куньч З. Й. Універсальний словник української мови : словник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 848 с.
44. Лазутина Г. В. Жанр и формат в терминологии современной журналистики. *Вестник Московского университета. Серия 10. Журналистика*. 2010. № 10. С. 14–21.
45. Лазутина Г. В. Основы творческой деятельности журналиста : монография. Москва, 2002. 170 с.
46. Лазутина Г. В. Профессиональная этика журналиста : учебное пособие. Москва : Аспект Пресс, 2000. 116 с.
47. Лащук О. Р. Термин «формат» в массовой коммуникации. *Вестник Московского университета. Серия 10. Журналистика*. 2010. № 10. С. 34–37.

48. Лобойко Т. В. Маніпулятивні аспекти психологічного впливу соціальної реклами. *Держава та регіони. Соціальні комунікації*. 2013. № 2. С. 146–149.
49. Луман Н. Реальність мас-медіа : підручник. Київ : Наукова думка, 2005. 290 с.
50. Любимов Б. И. Семьдесят лет британского вещания : монография. Москва, 1995. 70 с.
51. Любовь Шибаева. Жанры в теории и практике журналистики. / Шибаева Любовь //Журналистика –№ 17/47 от 8 сентября 2000 [Электронный ресурс] Режим доступа – www.relga.rsu.ru
52. Международные акты о правах человека. *Ассамблеи ООН от 9 дек. 1975 г* : сб. док. Москва, 1998. С. 341–342.
53. Мельник Г. С., Почкай Е. П. Методы научного анализа журналистского творчества : учебное пособие. Санкт-Петербург, 1996. 240 с.
54. Миронова С. П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.
55. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.
56. Місце і роль засобів масової комунікації у формуванні інформаційної культури суспільства : веб-сайт. URL: http://mdgukid.at.ua/publ/misce_i_rol_zasobiv_masovoji_informaciji_u_formuvanni_infomacijnoji_kulturi_suspilstva
57. Новикова А. А. Гибридность как определяющий признак телевизионного формата. *Вестник Московского университета. Серия 10. Журналистика*. 2010. № 10. С.53–58.
58. Потятиник В. Б. Медіа: ключі до розуміння. *Серія : «Медіакритика»*. Львів : ПАІС, 2004. 298 с.

- 59.Почепцов Г. Г. Медиа: теория массовых коммуникаций : учеб. пособ. для студ. и аспирантов. Киев : АЛБТЕРПРЕС, 2008. 403 с.
- 60.Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875 – XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
- 61.Саппак В.С. Телевидение и мы : монография. Москва : Аспект Пресс, 2007. 168 с.
- 62.Синьов В.М. Принципи організації системи освітньо-корекційних послуг особам з порушенням інтелекту. *Вісник Луганського Національного університету імені Т. Шевченка*. 2008. № 12(151). С. 7–20.
- 63.Скумин В. А. Культура здоровья : курс лекций. Чебоксары, 2002. 264 с.
- 64.Смирнов В. В. Формы вещания : монография. Москва : Аспект Пресс, 2002. 203 с.
- 65.Солганик Г. Я. Формат и жанр как термины. *Вестник Московского университета. Серия 10. Журналистика*. 2010. № 10. С. 22–24.
- 66.Степанян С. К. Формат телеканала. Новое понятие в СМИ. *Журналистика и медиарынок*. 2006. № 10. С 46–47.
- 67.Степанян С. К. Формат телепрограммы как рыночный товар. *Журналистика и медиарынок*. 2006. № 4. С 42–43.
- 68.Сурикова Т. И. Смысловое понятие «формат» в массовой коммуникации. *Вестник Московского университета. Серия 10. Журналистика*. 2010. № 10. С. 25–29.
- 69.Сушин М. Бар'єрів на шляху інвалідності стає менше. *Соціальний працівник*. 2007. №3. С. 10–12.
- 70.Филатов А. Т., Скумин В. А. Психопрофилактика и психотерапия в кардиохирургии : монография. Київ : Здоров'я, 1985. 72 с.

71. Холод О. М. Методологія досліджень соціальних комунікацій : підручник. Київ : ПАІС, 2014. 280 с.
72. Холостова Е.И. Социальная работа с инвалидами: учеб. Пособие. Москва : Дашков и К, 2010. 240 с.
73. Шкляр В. М. Мас-медіа і виклики нового століття : монографія. Київ : Грамота, 2003.
74. Юдина Е. Н. Медиапространство как новая социологическая категория. *Преподаватель XXI век*. 2008. № 2. С. 151–154
- 75.

ДЖЕРЕЛА ФАКТОЛОГІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

1. Випуск ТСН. 19:30 за 15 листопада 2018 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/YxV13i2ZxTU>
2. Випуск ТСН. 19:30 за 3 грудня 2018 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/jm76rVz6Em8>
3. Випуск ТСН. 19:30 за 24 грудня 2018 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/7UQQVNwfCXU>
4. Випуск ТСН. 19:30 за 19 січня 2019 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу https://youtu.be/6_2ibzVmBRk
5. Випуск ТСН. 19:30 за 21 червня 2019 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/xNVQj3WiTFQ>
6. Випуск ТСН. 19:30 за 24 червня 2019 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/bh8vePtw4KQ>
7. Випуск ТСН. 19:30 за 30 червня 2019 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/Lna-gjueAas>
8. Випуск ТСН. 19:30 за 20 липня 2019 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/-d6l2bB3xqU>
9. Випуск ТСН. 19:30 за 30 липня 2019 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/hV2PoAt2hQ8>
10. Випуск ТСН. 19:30 за 4 серпня 2019 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/xYtSf6phnpw>
11. Випуск ТСН. 19:30 за 30 серпня 2019 року [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/tNzQGbvz5sA>
12. Випуск Факти ICTV 18:45. 15 квітня. [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу https://youtu.be/Jc7rl_9DQZI
13. Випуск Факти ICTV 18:45. 2 жовтня. [Електронний ресурс] // YouTube. — Режим доступу <https://youtu.be/Axp0avAItnc>.

14. Випуск Факти ICTV 18:45. 17 жовтня. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/fPIr4u2NQpg>
15. Ранок у великому місті ICTV 6:30. 10 травня 2019 [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/86TJDuoхYq4>
16. Надзвичайні новини ICTV – повний випуск за 10 травня 2019 19:20. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/CbXf9QOwFY4>
17. Надзвичайні новини ICTV – повний випуск за 26 липня 2019 19:20. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/KXnsKERKDEw>
18. Надзвичайні новини ICTV – повний випуск за 12 серпня 2019 19:20. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/9Jg892sEjaM>
19. Надзвичайні новини ICTV – повний випуск за 15 серпня 2019 19:20. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/0mDFCqyregU>
20. Сьогодні – повний випуск за 11 жовтня 2018 19:00. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу https://youtu.be/TvAmwRn3J_M
21. Сьогодні – повний випуск за 4 листопада 2018 19:00. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/z8f99CiHDZg>
22. Сьогодні – повний випуск за 16 листопада 2018 19:00. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/nrGsgBeyD90>
23. Сьогодні – повний випуск за 13 січня 2019 19:00. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/wv-EKT3jruE>
24. Сьогодні – повний випуск за 20 серпня 2019 19:00. [Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу <https://youtu.be/mgfmuzdS72M>

25. Вікна–новини на СТБ – повний випуск за 27 травня 2019 17:30.
[Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу
https://youtu.be/eJAL_rwFp6s
26. Вікна–новини на СТБ – повний випуск за 14 січня 2019 17:30.
[Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу
<https://youtu.be/M0m4zcka62M>
27. Вікна–новини на СТБ – повний випуск за 7 серпня 2019 17:30.
[Електронний ресурс] // YouToube. — Режим доступу
<https://youtu.be/2WLjSomz1ZY>
28. Говорить Україна – повний випуск за 2 травня 2018 20:00.